

„Een prachtig graf, en met Hebreeuwse letters’

40
23-8.01

▲ Herbert Hart (rechts) uit Wales op de joodse begraafplaats in Winschoten bij het herstelde graf van zijn grootouders Saloman en Martha Hart die voor de oorlog een leerlooiersbedrijf aan de Rodeweg in Winschoten hadden. Links Tammo Bakker en Elisabeth Hart.

Van onze verslaggever
Marcel Looden

■ WINSCHOTEN – Van zichtbare ontroering was geen sprake maar van binnen ging het vast en zeker flink te keer. Herbert Hart bezocht gisterochtend de joodse begraafplaats aan het Sint Vitusholt in Winschoten en zag daar de nieuwe marmeren gedenkplaat op het graf van zijn overgrootouders Salomon en Martha Hart. Een graf dat hij vanuit zijn boerderij in Wales betaalde. „Een prachtig graf, en met Hebreeuwse letters.”

Over die letters had hij wel zijn twijfels gehad, zo vertelde hij. „Ik vroeg me af of de maker van het graf dat schrift wel zou kennen maar het is goed gegaan. Very nice.” Eigenlijk had hij al eerder dit jaar willen komen maar de MKZ-crisis hield hem tegen. In de omgeving van zijn dorpje Llangybi is het nog altijd niet helemaal veilig („ik hoop niet dat de ziekte heb meegebracht”, klonk het schertsend) maar de oversteek was nu wel mogelijk. En zo liep hij gisteren met zijn niet-joodse vrouw Elisabeth over die voor hem zo speciale grond. Herbert Hart, 67 jaar, een kleine tengere man met een innemende glimlach, nazaat van Salomon en Martha. Salomon was één van de broers die in de negentiende en twintigste eeuw aan de Rodeweg in Winschoten de Hart Wol onderneming runden. Ze hielden zich ook met bloten van vellen (het

verwijderen van vleesresten van de vellen) en zouten van huiden bezig en waren wereldwijd bekend.

Maurits was één van de zonen van Salomon en Martha. Hij vertrok in 1892 naar Duitsland en ontwikkelde zich daar tot een succesvol zakenman. Zijn zoon Johannes, een dokter, trouwde in 1933 vlak na de machtsovername van Hitler en vertrok naar Engeland waar een jaar later zijn zoon Herbert werd geboren. „Ik ben advocaat geworden en we hebben jaren in Londen gewoond. Dat had ik op een bepaald moment wel gezien en toen zijn we naar Wales verhuisd. Daar wonen we nu in een boerderij, we houden vee.”

Zijn belangstelling voor zijn familie ontwaakte na de Duitse eenwording. „Onze familie had nog bezittingen in Oost-Duitsland en ik heb toen geprobeerd die terug te krijgen, dat is ook gelukt. Zo ben ik me echt met mijn familiegeschiedenis bezig gaan houden.” Al studierend kwam hij natuurlijk ook de naam Winschoten tegen en in 1995 bezocht hij voor het eerst de begraafplaats. „De gedenkplaat stond er toen al niet meer, wel hebben we een graf van een ander familielid ontdekt.”

De Veendammer Tammo Bakker, die over de begraafplaats publiceerde, schreef vorig jaar aan Hart dat de gedenkplaat onherstelbaar was vernield. De achterkleinzoon schrok er van en gaf via Bakker aan een steenhouwer de opdracht een nieuwe gedenkplaat te maken.

Foto: Eric Koch